

Sociální služby pro seniory

Dotazníkové šetření realizované v obcích SO ORP Vimperk
v období březen – duben 2023

Mgr. Vladimíra Holczerová
16.4.2023

A) Procesní stránka

Dotazník byl vytvořen a rozeslán prostřednictvím on-line nástroje Google Forms v prvním březnovém týdnu roku 2023, opětovně byl některým obcím na základě telefonických konzultací zaslán prostřednictvím odkazu elektronickou poštou.

Dotazníkové šetření v dané lokalitě realizovala manažerka pracovní skupiny pro seniory Mgr. Vladimíra Holczerová.

Vimperk je historické město a druhé nejvýznamnější středisko okresu Prachatice v Jihočeském kraji, 25 km jihozápadně od Strakonice, na úpatí Boubína na Šumavě. Žije zde přibližně 7 300 obyvatel. Správní obvod obce s rozšířenou působností Vimperk je od 1. ledna 2003 jedním ze dvou správních obvodů rozšířené působnosti obcí v okrese Prachatice v Jihočeském kraji. Čítá 21 obcí. Město Vimperk je zároveň obcí s pověřeným obecním úřadem, přičemž oba správní obvody jsou územně totožné.

Dotazník byl rozeslán všem 21 obcím a všechny jej zodpověděly. **Návratnost dotazníků v SO ORP Vimperk tedy činila 100%.**

Název obce	Dotazník zodpovězen
Bohumilice	Ano
Borová Lada	Ano
Bošice	Ano
Buk	Ano
Čkyně	Ano
Horní Vltavice	Ano
Kubova Huť	Ano
Kvilda	Ano
Lčovice	Ano
Nicov	Ano
Nové Hutě	Ano
Stachy	Ano
Strážný	Ano
Svatá Maří	Ano
Šumavské Hoštice	Ano
Vacov	Ano
Vimperk	Ano
Vrbice	Ano
Zálezly	Ano
Zdíkov	Ano
Žárovná	Ano

Tabulka 1: Obce v SO ORP Vimperk

pozn.: města jsou vyznačena **tučně**, městyse *kurzívou*

Dotazník obsahoval celkem 21 otázek:

1. Jméno obce, za kterou tento dotazník vyplňujete:
2. Vaše pracovní pozice / funkce:
3. Máte přibližnou představu o počtu seniorů ve Vaší obci, kteří potřebují pomoc druhé osoby s jednou nebo více následujícími oblastí: stravování, péče o vlastní osobu (hygiena, oblékání), zdravotní péče (nelékařská)?
4. Pokud jste u předchozí otázky odpověděli "Ano", uveďte prosím přibližný počet těchto seniorů: *(Nepovinná otázka.)*
5. Mapujete aktivně situaci jednotlivých seniorů ve Vaší obci?
6. Pokud jste u předchozí otázky odpověděli "Ano", popište prosím, jakými způsoby, případně jak často, toto mapování provádíte: *(Nepovinná otázka.)*
7. Na koho se obrácíte / s kým spolupracujete, pokud potřebujete zajistit sociální službu / pomoc druhé osoby pro konkrétního seniora s dosud nekompenzovanou potřebou pomoci? *(Nepovinná otázka.)*
8. Níže jsou uvedeny oblasti zahrnující základní životní potřeby, v nichž mohou senioři – na základě svého zdravotního stavu či sociální situace – potřebovat pomoc druhé osoby. Zaškrtněte prosím oblasti, ve kterých senioři a/nebo jejich blízcí ve Vaší obci nejčastěji poptávají pomoc:
9. Informujete seniory ve Vaší obci o konkrétních možnostech získání pomoci při zvládnání základních životních potřeb?
10. Pokud ano, jakým způsobem jim tyto informace zprostředkováváte? *(Nepovinná otázka.)*
11. Na základě konkrétní situace ve Vaší lokalitě, odkazujete seniory s potřebou pomoci druhé osoby a jejich blízké spíše na:
12. Odkazujete seniory či jejich blízké poptávající pomoc na konkrétní sociální služby působící ve Vaší lokalitě?
13. Zprostředkováváte či dopomáháte s komunikací či přímo kontraktem mezi seniorem a konkrétní sociální službou?
14. Zaškrtněte prosím druhy sociálních služeb, které působí (tzn. nemusí zde mít sídlo ani kamennou pobočku) ve Vaší lokalitě:
15. Zvládají tyto služby ve Vaší lokalitě uspokojovat poptávku?
16. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli "Ne", máte přibližnou představu o počtu odmítnutých / neuspokojených žadatelů o sociální službu pocházejících z Vaší lokality? Pokud ano, uveďte prosím jejich přibližný počet: *(Nepovinná otázka.)*
17. Které z uvedených služeb nepůsobí ve Vaší lokalitě, ale jsou seniory či jejich blízkými poptávány?
18. Dokážete vyčíslit poptávku z předchozí otázky? Pokud ano, uveďte prosím aspoň přibližné číslo: *(Nepovinná otázka.)*
19. Působí ve Vaší obci tzv. neformální pečující? *(Nejčastěji se jedná o rodinné příslušníky nebo blízké osoby, které o seniora "bezplatně" pečují.)*
20. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli "Ano", z Vaší zkušenosti se jedná nejčastěji o: *(Nepovinná otázka.)*

21. Děkujeme za zodpovězení uvedených otázek, Vaše odpovědi přispějí k efektivnějšímu plánování sociálních služeb pro seniory v Jihočeském kraji. Máte ještě nějaké další poznatky, které byste k této problematice rádi uvedli? (Pokud ano, napište je prosím níže či přímo kontaktujte člena pracovní skupiny pro seniory, který Vás s tímto dotazníkem oslovil.)

Zahrnuty byly otázky otevřené i otázky s výběrem z předem daných možností (vč. multi-výběru) – tyto však umožňovaly prostor k dalšímu vyjádření pro případ, že by předdefinované odpovědi nebyly v konkrétních případech vyhovující. Cílem této otevřenosti v možnostech odpovídání bylo ponechání dostatečného prostoru pro vyjádření specifičnosti situací jednotlivých obcí.

B) Vyhodnocení odpovědí

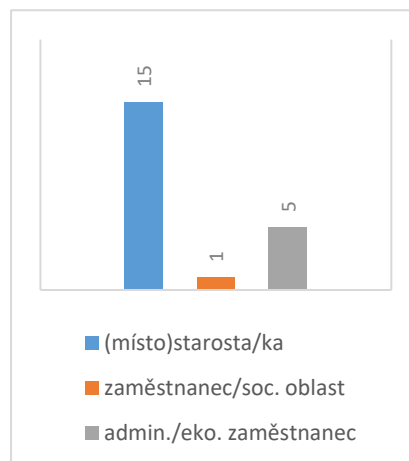
Vícečetné odpovědi obdržely všechny otázky v dotazníku, vyjma otázky č. 16 a závěrečné otázky č. 21, k níž své vyjádření nezaslal nikdo z respondentů.

1. Jméno obce, za kterou tento dotazník vyplňujete:

viz Tabulka 1

2. Vaše pracovní pozice / funkce:

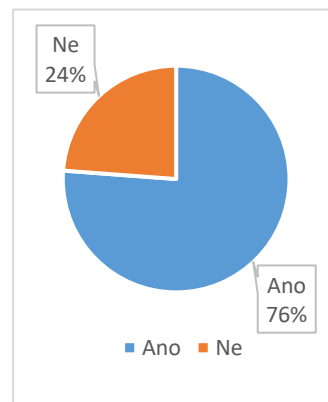
V 71 % dotazník vyplňoval přímo starosta / starostka či místostarostka obce, v případě města Vimperk pak přímo vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví. V 5 případech se jednalo o administrativní či ekonomické zaměstnance.

Obrázek 1: Odpovědi k otázce č. 2

3. Máte přibližnou představu o počtu seniorů ve Vaší obci, kteří potřebují pomoc druhé osoby s jednou nebo více následujících oblastí: stravování, péče o vlastní osobu (hygiena, oblékání), zdravotní péče (nelékařská)?

16 obcí deklarovalo, že má představu o počtu seniorů, kteří potřebují pomoc jiné fyzické osoby v některé z oblastí zvládnutí základních životních potřeb.

Obrázek 2: Odpovědi k otázce č. 3

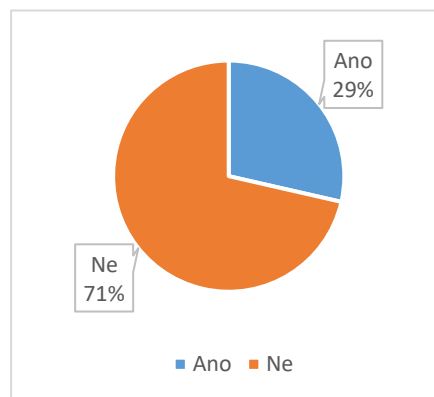
4. Pokud jste u předchozí otázky odpověděli "Ano", uveďte prosím přibližný počet těchto seniorů: (Nepovinná otázka.)

11 menších obcí uvedlo počty seniorů s potřebou pomoci jiné fyzické osoby v řádech jednotek, Čkyně a Vacov pak počty v řádech desítek. Z okresního města Vimperk jsme tento údaj neobdrželi.

5. Mapujete aktivně situaci jednotlivých seniorů ve Vaší obci?

6 obcí aktivně mapuje situaci jednotlivých seniorů, 15 obcí nikoliv.

Obec Lčovice poukázala na to, že vzhledem k velikosti obce jsou dobře schopni obsáhnout seniorskou situaci v rámci běžného setkávání na denní bázi.

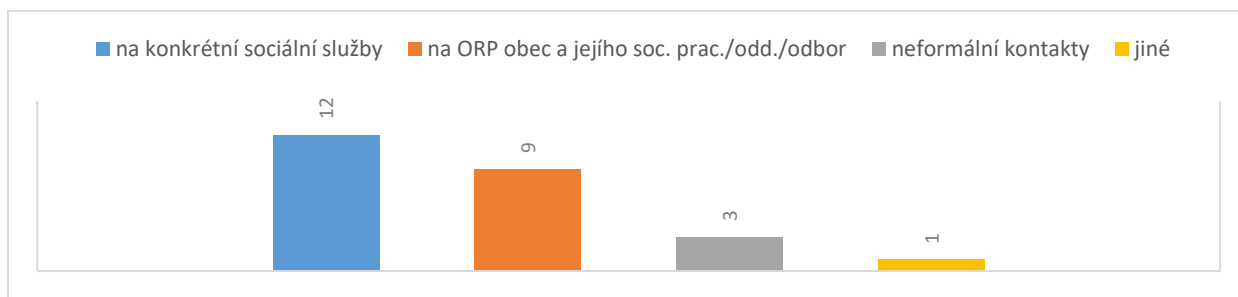
Obrázek 3: Odpovědi k otázce č. 5

6. Pokud jste u předchozí otázky odpověděli "Ano", popište prosím, jakými způsoby, případně jak často, toto mapování provádíte: (Nepovinná otázka.)

3 menší obce uvedly, že situaci místních seniorů prošetřují v rámci osobních kontaktů – schůzky pohovory, příp. prostřednictvím v místě působící pečovatelské služby. Město Vimperk pak danou agendu řeší v rámci výkonu sociální práce na obci s jednotlivými seniory / klienty.

7. Na koho se obrácíte / s kým spolupracujete, pokud potřebujete zajistit sociální službu / pomoc druhé osoby pro konkrétního seniora s dosud nekompensovanou potřebou pomoci? (Nepovinná otázka.)

Respondenti dotazníkového šetření se v uvedených případech nejčastěji obrací na konkrétní sociální služby (12), méně často pak na ORP obec a jejího sociálního pracovníka / oddělení / odbor (9). Z nabízených odpovědí byla nejméně preferovaná možnost využití neformálních kontaktů (3). Obec Žárová uvedla praxi, že k řešení situace seniora přizvává jeho rodinu, aby se na celém procesu podílela.

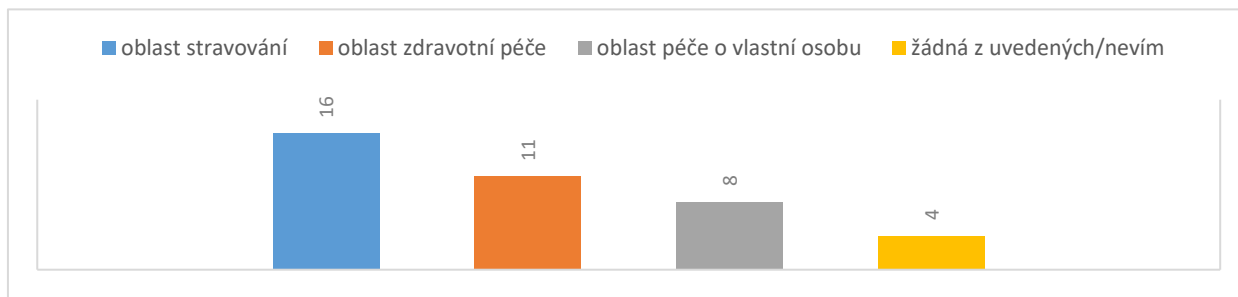
Obrázek 4: Odpovědi k otázce č. 7

8. Níže jsou uvedeny oblasti zahrnující základní životní potřeby, v nichž mohou senioři – na základě svého zdravotního stavu či sociální situace – potřebovat pomoc druhé osoby. Zaškrtněte prosím oblasti, ve kterých senioři a/nebo jejich blízcí ve Vaší obci nejčastěji poptávají pomoc:

Pro lepší porozumění otázce bylo 10 okruhů zvládnutí základních životních potřeb do 3 laicky srozumitelných kategorií:

1. oblast stravování
2. oblast zdravotní péče (nelékařské)
3. oblast péče o vlastní osobu a její okolí

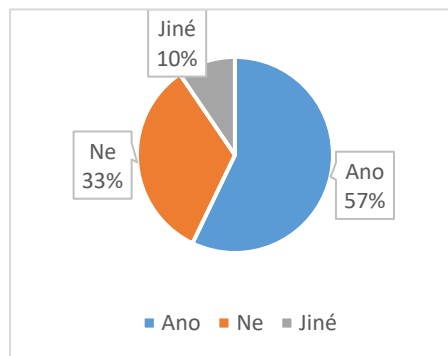
Nikoliv překvapivě byla nejpreferovanější pomoc v oblasti stravování (16), následovala nelékařská zdravotní péče (pečovatelské / ošetřovatelské úkony) (11), pomoc v oblasti péče o vlastní osobu a její okolí byla zvolena 8krát.

Obrázek 5: Odpovědi k otázce č. 8

9. Informujete seniory ve Vaší obci o konkrétních možnostech získání pomoci při zvládnání základních životních potřeb?

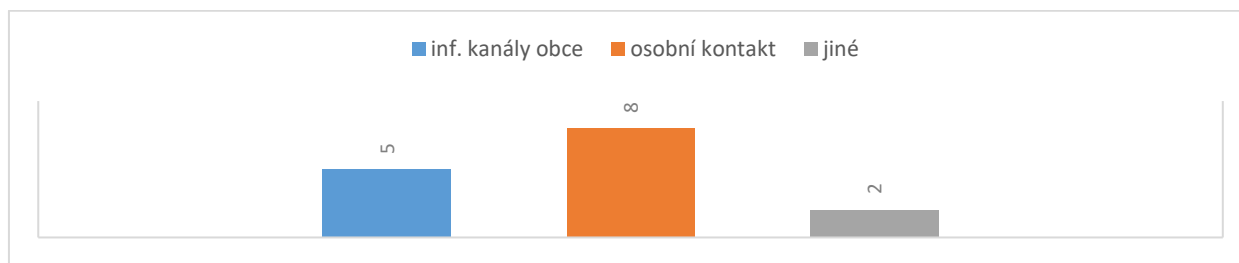
12 obcí poskytuje seniorům konkrétní informace, 7 obcí nikoliv. 2 obce pak zprostředkovávají informace individuálně dle situace konkrétního seniora anebo na základě proaktivního dotazu směřujícího na obec.

Obrázek 6: Odpovědi k otázce č. 9

10. Pokud ano, jakým způsobem jim tyto informace zprostředkováváte? (Nepovinná otázka.)

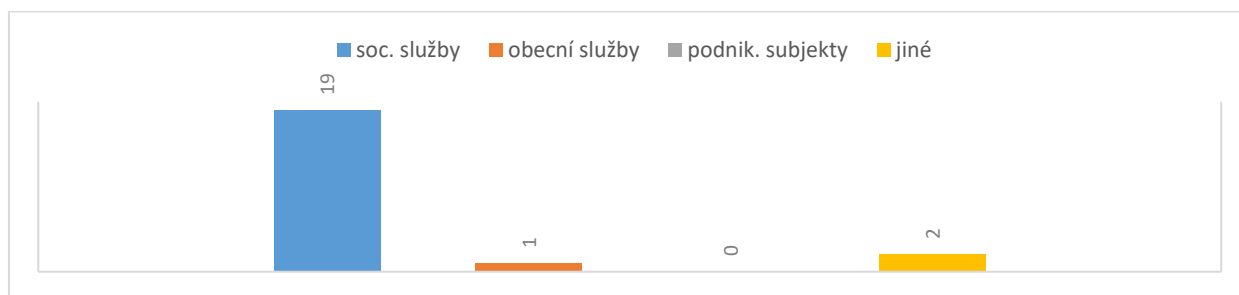
5 obcí předává informace prostřednictvím oficiálních informačních kanálů obce (Zpravodaje, úřední desky, obecní nástěnky, letáky, Zpravodaje), 8 obcí využívá osobní kontakt se seniory (zde zahrnut i výkon sociální práce ve Vimperku). Jako příklad dobré praxe lze uvést spolupráci obce Čkyně s v místě působícími praktickými lékaři, které požadované informace předávají svým pacientům.

Obrázek 7: Odpovědi k otázce č. 10

11. Na základě konkrétní situace ve Vaší lokalitě, odkazujete seniory s potřebou pomoci druhé osoby a jejich blízké spíše na:

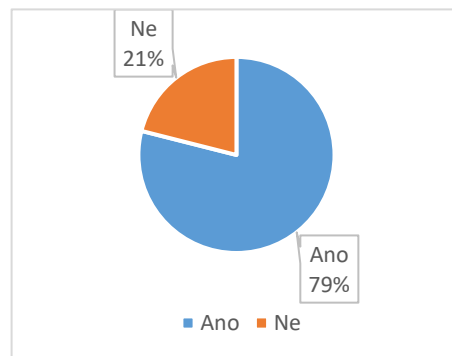
Zdaleka nejčastěji jsou senioři odkazováni na poptání pomoci u sociálních služeb (19), pouze v obci Svata Maří existuje nabídka řešení jejich situace prostřednictvím obecních služeb.

Obrázek 8: Odpovědi k otázce č. 11

12. Odkazujete seniory či jejich blízké poptávající pomoc na konkrétní sociální služby působící ve Vaší lokalitě?

15 obcí seniorům doporučuje konkrétní sociální služby, 4 obce nikoliv.

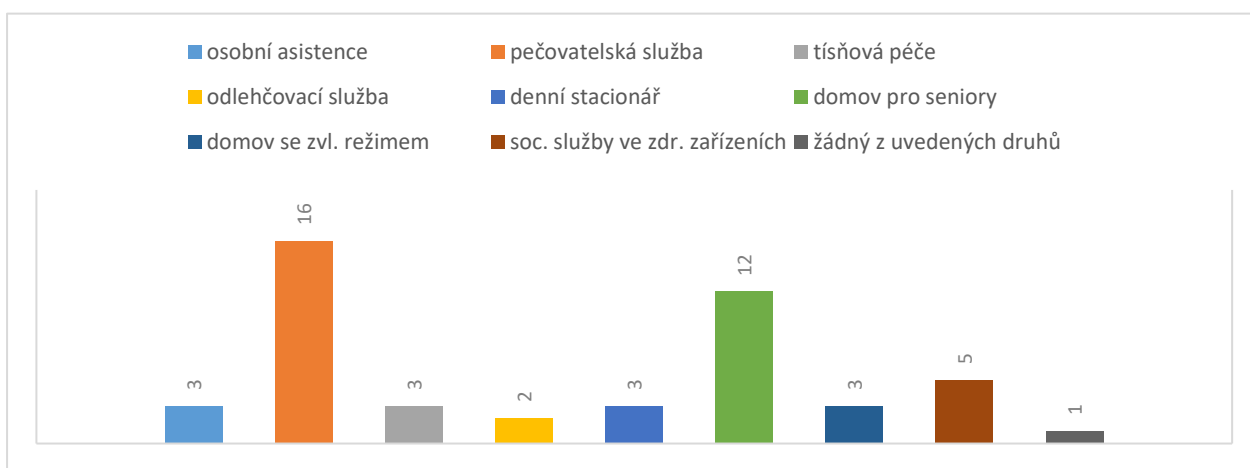
Obrázek 9: Odpovědi k otázce č. 12

13. Zprostředkováváte či dopomáháte s komunikací či přímo kontraktem mezi seniorem a konkrétní sociální službou?

13 obcí se podílí na procesu nasmlouvání sociální služby, 9 obcí do tohoto procesu nezasahuje. 2 obce s předmětem otázky nemají dosud zkušenost.

14. Zaškrtněte prosím druhy sociálních služeb, které působí (tzn. nemusí zde mít sídlo ani kamennou pobočku) ve Vaší lokalitě:

Z četnosti označení působnosti jednotlivých druhů sociálních služeb vyplývá, že nejdostupnějším druhem sociální služby pro obyvatele obcí v SO ORP Vimperk je pečovatelská služba (16), dále domov pro seniory (12) a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (5). Shodně 3krát pak byly označeny osobní asistence, tísňová péče, denní stacionář a domov se zvláštním režimem. V lokalitě obce Šumavské Hoštice nepůsobí žádný z uvedených druhů sociálních služeb. Celkem 4 respondenti si nebyli jistí, o jaký druh služeb v jejich lokalitě se jedná.

Obrázek 10: Odpovědi k otázce č. 14

15. Zvládají tyto služby ve Vaší lokalitě uspokojovat poptávku?

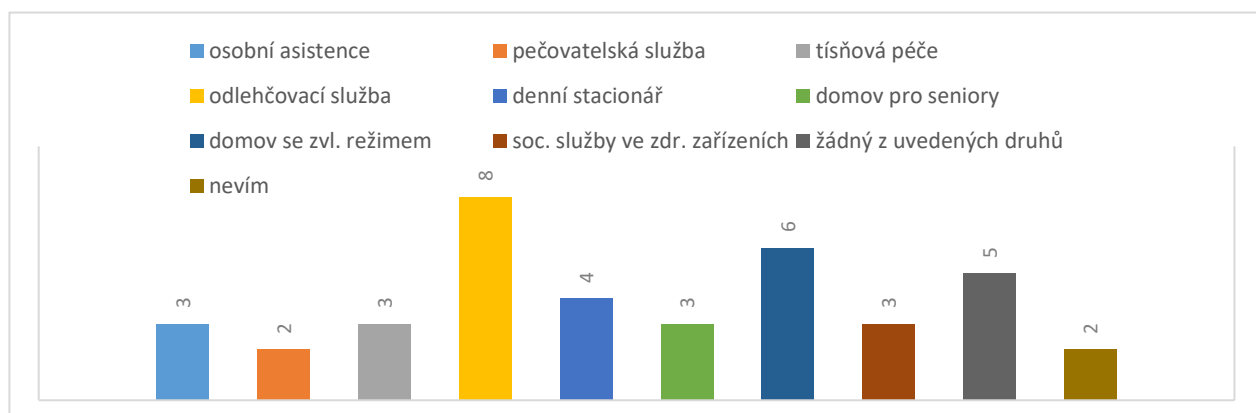
9 respondentů uvedlo, že v předchozí otázce uvedené druhy služeb dokáží uspokojovat poptávku, 11 odpovídajících adekvátnost poptávky a nabídky nedokáže posoudit. V obci Čkyně poptávka uspokojena není.

16. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli "Ne", máte přibližnou představu o počtu odmítnutých / neuspokojených žadatelů o sociální službu pocházejících z Vaší lokality? Pokud ano, uveďte prosím jejich přibližný počet: (Nepovinná otázka.)

Obec Čkyně uvádí 10 neuspokojených žadatelů o poskytování sociální služby.

17. Které z uvedených služeb nepůsobí ve Vaší lokalitě, ale jsou seniory či jejich blízkými poptávány?

Nejpoptávanější jsou – dle mínění respondentů – odlehčovací služby (8) a domovy se zvláštním režimem (5). Dalších 5 respondentů uvedlo, že žádný z uvedených druhů sociální služeb pro seniory, který by v jejich lokalitě nepůsobil, není poptáván. Obyvatelé obce Kubova Huť by uvítali (sociální / obecní?) službu Senior taxi.

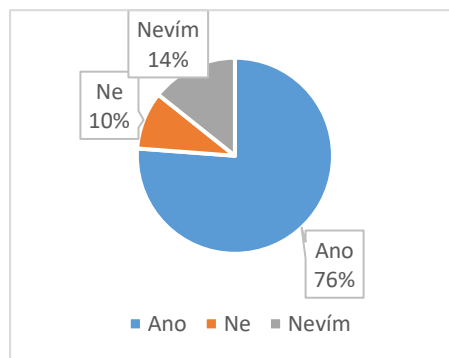
Obrázek 11: Odpovědi k otázce č. 17

18. Dokážete vyčíslit poptávku z předchozí otázky? Pokud ano, uveďte prosím aspoň přibližné číslo: (Nepovinná otázka.)

Konkrétní údaje zde dostáváme pouze od obcí Kubova Huť a Zdíkov (3, rep. 5 poptávajících). Poptávku vyčíslanou v předchozí otázce tedy můžeme pokládat spíše za „dojmovou“ a obecnou.

19. Působí ve Vaší obci tzv. neformální pečující? (Nejčastěji se jedná o rodinné příslušníky nebo blízké osoby, které o seniora "bezplatně" pečují.)

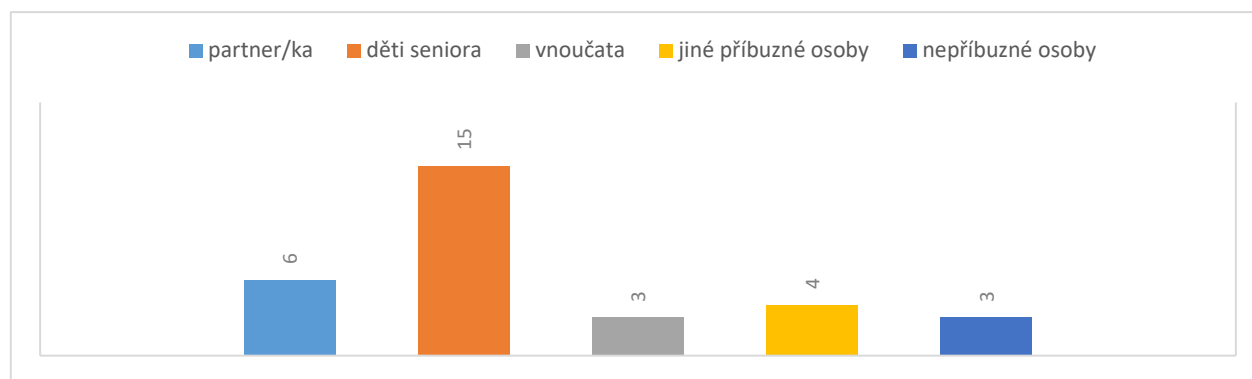
16 respondentů uvedlo, že v jejich obci se vyskytují neformální pečující, 3 respondenti neví a další 2 tuto možnost negovali.

Obrázek 12: Odpovědi k otázce č. 19

20. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli "Ano", z Vaší zkušenosti se jedná nejčastěji o: (Nepovinná otázka.)

Jako nejčastější neformální pečující působí děti seniora (15), dále partnerka či partner (6), jiné příbuzné osoby (4) a nakonec vnoučata a nepříbuzné osoby (sousedé, známí apod.) (obě možnosti zvoleny 3krát). Z údajů v odpovědích vyplývá, že v mnoha případech o seniora pečuje více generací dané rodiny.

Obrázek 13: Odpovědi k otázce č. 20

21. Děkujeme za zodpovězení uvedených otázek, Vaše odpovědi přispějí k efektivnějšímu plánování sociálních služeb pro seniory v Jihočeském kraji. Máte ještě nějaké další poznatky, které byste k této problematice rádi uvedli? (Pokud ano, napište je prosím níže či přímo kontaktujte člena pracovní skupiny pro seniory, který Vás s tímto dotazníkem oslovil.)

Možnost závěrečného vyjádření žádná z obcí nevyužila.

C) Shrnutí

Z obdržených odpovědí lze vyvodit, že většina obcí si udržuje přehled o situaci svých obyvatel seniorského věku. V případě malých obcí tak představitelé obce činí zejména na bázi běžného denního styku a toto přirozené setkávání využívají i při případném řešení nepříznivých sociálních situací jednotlivých seniorů (doporučení vhodné sociální služby, pomoc s kontraktováním, šíření informací apod.)

V SO ORP Vimperk jsou klienty nejčastěji nasmlouvány pečovatelské služby (v daném SO působí Pečovatelská služba Charity Vimperk). Pouze 2 respondenti se vyjádřili, že pečovatelská služba je pro jejich obyvatele nedostupná, ačkoliv je poptávaná – jedná se o obce Zálezly a Horní Vltavice.

Největší neuspokojená poptávka panuje po odlehčovacích službách (uvedeno 8krát), v daném SO však žádná odlehčovací služba nepůsobí. Žádané jsou i domovy se zvláštním režimem (6krát), ani tyto v SO zřízeny nejsou.

Největší poptávka po vhodných (a v tuto chvíli nedostupných) sociálních službách pro seniory (zejména v pobytové či ambulantní formě) panuje v obcích Nicov, Čkyně, Stachy, Kvilda a Vacov.

Z vyjádření respondentů nevyplývá, že by se některá z obcí v SO ORP Vimperk potýkala se zoufalou situací ohledně počtů seniorů s nekompenzovanou potřebou pomoci jiné fyzické osoby. Z dalších odpovědí lze usuzovat, že v případě zhoršení sociální a/nebo zdravotní situace seniora nastupují jako první poskytovatelé pomoci rodinní příslušníci daného seniora.

